

**CONEIXEM L'ESTÀNDARD FONÈTIC?
REFLEXIONS I ANÀLISI**

Alumna: I AMARA ORTIZ I JORQUES

Tutora: SANDRA MONTSERRAT BUENDIA

Grau en Filologia Catalana 2015-2016

Universitat d'Alacant

Resum

En primer lloc, farem una reflexió sobre què és l'estàndard oral, i, en concret, quines són les característiques i la finalitat de l'estàndard fonètic. Hem decidit centrar-nos en aquest component de la llengua perquè, com explicarem més avant, és el més oblidat a les aules. En aquest sentit, revisarem quins documents oficials descriuen aquest estàndard. També, farem apunts sobre altres manuals divulgatius que incideixen en aquest tema. En segon lloc, partirem de la bibliografia sobre aquesta qüestió per analitzar el paper d'un dels actors difusors d'aquest estàndard. En particular, l'escola ha tingut en compte l'estàndard fonètic? N'és bona difusora? Quina metodologia s'hi ha aplicat? Considerem, però, que només amb la revisió bibliogràfica no és prou. Volem saber quin coneixement real de l'estàndard fonètic té el professorat, si tracten la correcció fonètica a l'aula, quina importància li atribueixen, quins manuals consulten en cas de dubte, quin és l'ús que en fan fora de l'aula, dins de l'escola, i, finalment, si practiquen el model que prediquen. Per aconseguir-ho hem realitzat 47 enquestes al professorat de l'assignatura *València: llengua i literatura* de centres públics, concertats i privats, des de la Costera fins al Baix Segura. Fet i fet, voldríem que aquest treball servira per a obrir un debat sobre la formació del filòleg en relació amb l'estàndard fonètic.

Paraules clau: Estàndard fonètic, Català, Secundària, Oral, Normalització

Índex

1. Introducció.....	1-6
1.1 Justificació i Objectius.....	1-2
1.2 Qüestions metodològiques.....	2-6
2. Estat de la qüestió i reflexions.....	6-23
2.1 L'estàndard fonètic: característiques i finalitat.....	6-19
2.2 Difusió de l'estàndard: el paper de l'escola.....	19-23
3. Anàlisi dels materials.....	23-32
3.1 L'oral i la fonètica són importants?	23-25
3.2 Sabem què és acceptable i què, no, en l'estàndard oral fonètic?	25-30
3.3 Coneixem com funciona l'estàndard fonètic?	30-31
3.4 Practiquem amb l'exemple? Som model de qualitat?	31-32
4. Conclusions.....	32-34
5. Bibliografia.....	35-37
6. Annexos.....	38-44

1. Introducció

1.1 Justificació i objectius

El Grau de Filologia Catalana es caracteritza per donar importància a la competència oral, mitjançant exposicions a les classes, ja siguin de llengua o de literatura. Ara bé, l'experiència fent exposicions ens diu que el professorat, tot i que fa correccions, és clar, penalitza fonamentalment castellanismes i les correccions de pronúncia són esparces i poc sistematitzades, en general. D'altra banda, les formacions específiques d'oralitat, com ara els tallers a què hem assistit sobre parlar en públic, se centraven en la posada en escena.¹

I ara que ens trobem al final del viatge, quan pensem en la vida professional, què i com explicarem a l'alumnat, ens acacen alguns dubtes: com funciona l'estàndard oral? Quines particularitats té? Cal parlar igual que s'escriu? És igual de correcte [ˈkaiʃa] que [ˈkafa]? Hi ha una opció més adient que altra? Quan podrem utilitzar [portə]? Ho podrem fer davant de l'alumnat?

És ben cert, com hem dit adés, que durant el Grau hi ha assignatures que han provat d'acostar-nos a aquest tema. Així i tot, si fem un breu recorregut per aqueixes assignatures, trobem les primeres nocions bàsiques a les assignatures de *Català 1: Expressió escrita* i *Català 2: Expressió oral*, mitjançant *La guia d'usos lingüístics*. A més a més, hem de dir que la segona part de la assignatura, dedicada a l'oral estava més destinada a com parlar bé en públic que no pas a saber quina és la millor o les millors maneres de pronunciar o quines són les formes acceptades per l'estàndard oral. Per tant, podríem dir que era molt semblant al que vam aprendre als cursos de debats. Pel que fa al segon curs, vam cursar una assignatura anomenada *Fonaments de la norma lingüística catalana* on se'ns va donar una pinzellada sobre l'estàndard oral morfològic i fonètic, però hi havia molta matèria i no s'hi podia aprofundir. Més avant, al tercer curs, ja vam fer una assignatura més específica: *Fonètica i fonologia catalanes*, així i tot, no és una assignatura que tinga com a finalitat primera ensenyar cap estàndard, en la pràctica. Fet i

---

¹“Tècniques de preparació d'un discurs i d'un debat” (2011/2012), “Taller de competències lingüístiques i comunicatives” (2012), “Taller d'oratòria: Habilitats, estratègies i recursos” (2013), “Taller d'oratòria: Habilitats, estratègies i recursos” (2014).

debatut, podem dir que, tot i que se'ns ha corregit i se'ns ha introduït en l'estàndard oral (morfològic i fonètic), no s'ha aconseguit que sapiguem com funciona l'estàndard oral en català en la pràctica diària: sobretot, en la pràctica escolar. Per tant, realment, eixim ben preparats per a treballar l'oralitat a l'aula? Serem capaços de corregir bé el nostre alumnat? Sabrem triar les opcions adequades? Serem un bon model en aquest sentit?

La recerca de la resposta a tots aquests interrogants marca els objectius del treball. En primer lloc, farem una reflexió sobre què és l'estàndard oral, i, en concret, quines són les característiques i la finalitat de l'estàndard fonètic. Hem decidit centrar-nos en aquest component de la llengua perquè, com explicarem més avant, és el més oblidat a les aules. En aquest sentit, revisarem quins documents oficials descriuen aquest estàndard. També, farem apunts sobre altres manuals divulgatius que incideixen en aquest tema. En segon lloc, partirem de la bibliografia sobre aquesta qüestió per analitzar el paper d'un dels actors difusors d'aquest estàndard. En particular, l'escola ha tingut en compte l'estàndard fonètic? N'és bona difusora? Quina metodologia s'hi ha aplicat?

Considerem, però, que només amb la revisió bibliogràfica no és prou. Volem saber quin coneixement real de l'estàndard fonètic té el professorat, si tracten la correcció fonètica a l'aula, quina importància li atribueixen, quins manuals consulten en cas de dubte, quin és l'ús que en fan fora de l'aula, dins de l'escola, i, finalment, si practiquen el model que prediquen. Per aconseguir-ho hem realitzat 47 enquestes al professorat de l'assignatura *València: llengua i literatura* de centres públics, concertats i privats, des de la Costera fins al Baix Segura.

Fet i fet, voldríem que aquest treball servira per a obrir un debat sobre la formació del filòleg en relació amb l'estàndard fonètic.

1.2 Qüestions metodològiques

La metodologia que emprarem per assolir els tres objectius descrits adés és fonamentalment qualitativa. Per començar, hem consultat tots els documents i manuals, que arpleguen aquesta temàtica, de les diferents institucions oficials: de l'Institut d'Estudis Catalana (IEC), *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana I*,

Fonètica (1990); de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), *Estàndard oral valencià* (2006); i de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (IIFV), *Guia d'usos lingüístics, I. Aspectes gramaticals* (2002). A més a més, hem fet una revisió, també, d'altres documents de l'AVL i manuals diversos que es dediquen, al component oral –i, fonètic, concretament. Tot aquest material ens ha aprofitat per a desenvolupar el punt 2.1, el qual tracta, de manera general, l'estàndard oral fonètic; la normativa i manuals sobre l'estàndard; i per últim, les característiques que presenta aquest estàndard tan específic.

Així mateix, hem fet una recerca bibliogràfica centrada en els articles que reflexionen sobre la importància de l'oralitat a l'escola, ja que, com hem dit abans, és una de les grans difusores de l'estàndard oral. Tanmateix, com es podrà veure, les reflexions sobre aquest punt en el País Valencià són minses; per això, l'estudi de camp ha estat necessari.

Per acabar, com ja hem dit, hem fet un estudi de camp mitjançant una entrevista-enquesta (Annex I) al professorat que treballa a les comarques centrals (la Costera, la Vall d'Albaida, Alcoià i Marina Baixa) i del Sud del País Valencià (Alt Vinalopó, Valls del Vinalopó, Alacantí, Baix Vinalopó i Baix Segura), per tal de veure quina és la percepció i la coneixença de l'estàndard oral fonètic d'aquest col·lectiu professional. Hem decidit que foren els professors de *València: Llengua i literatura* perquè són els actors difusors d'aquest estàndard a l'alumnat i els que millor coneixement en poden tenir.

Quant a la tria d'aqueix professorat, cal dir que la selecció ha seguit diversos criteris. En primer lloc, hem volgut fer un contrast entre centres privats, concertats i públics. Així, malgrat les dificultats per posar-nos en contacte amb privats i concertats, hem fet dues entrevistes a un centre privat d'Alacant (l'Alacantí), i una altra a un centre concertat d'Ontinyent (la Vall d'Albaida). La resta són de centres públics (IES i CFPA).² Tocant a la tria de comarques i pobles o ciutats, el que es pretenia era tenir una representació dels pobles més grans i més petits, pobles castellanoparlants, pobles valencianoparlants, i pobles que actualment són mixtos quant a la llengua.³ Finalment, hem pres contacte amb tot el professorat al qual hem pogut accedir gràcies a coneguts i col·legues del professorat del Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant (UA). D'aquesta

---

² Instituts d'Educació Secundària i Centres de Formació Permanent d'Adults.

³ Hem d'agrair al professor Carles Segura l'ajut que ens ha donat per tal de fer la tria d'aquests pobles.

manera, hem aconseguit vora un centenar de contactes que s'han concretat en 47 entrevistes. L'objectiu era entrevistar dos professors per centre.

La reducció final d'entrevistats ha estat deguda a diversos motius: hi ha professorat que no ha contestat les peticions, no s'han pogut fer coincidir els horaris, etc. Per això, hi ha comarques que han quedat menys representades, i, en canvi, s'ha pogut fer un estudi més exhaustiu de les Valls del Vinalopó i l'Alacantí: el professorat hi ha estat més disposat.

L'entrevista-enquesta pròpiament dita té les característiques següents:

a) Ha sigut enregistrada i el professorat, en tot moment, sabia que se'ls estava gravant. Hem fet personalment totes les entrevistes, llevat de dues, les quals han sigut gravades per altres entrevistadors: L'entrevista del Col·legi Santa Maria d'Ontinyent ha estat enregistrada per l'informant mateix; i l'entrevista de l'IES l'Encantà de Rojals per la professora i directora d'aquest treball, Sandra Montserrat.

b) Abans de començar l'entrevista sempre els fèiem una presentació del treball i n'explicàvem la finalitat perquè no se sentiren examinats. Aquest és el davantal que empràvem:

Sóc una ALUMNA de Filologia Catalana. Estic fent un TFG. Aquest treball busca investigar sobre algun dels aspectes que hem treballat durant la carrera. He decidit centrar el meu estudi en l'estàndard fonètic, per dos motius fonamentals: d'una banda, la fonètica és la gran oblidada de la majoria de llengües i, sobretot, de les llengües minoritzades i, de l'altra, una bona investigació en aquest terreny pot ajudar a millorar la formació que s'ofereix en el Grau de Filologia Catalana. I he decidit analitzar quina percepció té el professorat de valencià (de secundària i batxillerat) sobre aquest estàndard tan específic. He escollit el professorat de valencià perquè sou vosaltres els especialistes en aquest tema, sou el que batalleu diàriament amb la gramàtica de la llengua. Jo, com a ALUMNA que sóc ara, aviat seré professora i necessite tenir la informació de qui té l'experiència. És per això que pretenc realitzar una petita enquesta- entrevista anònima al professorat que imparteix classe en les comarques següents: Baix Segura, Baix Vinalopó, les Valls del Vinalopó, l'Alacantí, Alt Vinalopó, Marina Baixa, Alcoià, Vall d'Albaida i la Costera. Les preguntes que us faré són sobre temes controvertits, que no estan gaire clars. L'enquesta ha anat variant un poc perquè el professorat mateix m'ha anat indicant quines coses podria preguntar que tenen més suc. Us agraisc de bestreta la vostra col·laboració.

c) Convé destacar que és anònima, tan sols preguntem algunes dades personals del professorat, perquè són interessants per al treball: centre on treballa, cursos en què imparteix docència, situació laboral, anys de vida laboral (aproximats), quina titulació té, la universitat on va estudiar, la seua edat, lloc de procedència i llengua materna.

d) A continuació, trobem el moll de l'òs de l'enquesta-entrevista. Primer se'ls fa una pregunta general amb l'objectiu de poder analitzar quin model d'estandard oral fonètic tenen (pregunta 1). Seguidament, volem saber quina importància té per a ells, si la treballen i quins manuals usen a classe (preguntes 2, 3 i 5). Finalment, ens interessa, també, saber quin material consulten quan tenen dubtes sobre alguna solució fonètica (pregunta 4). Les preguntes 6, 7 i 8 tenen l'objectiu de comprovar si coneixen les solucions pròpies de l'estandard oral fonètic. Hem triat els fenòmens següents perquè són els més representatius en relació amb la diversitat del català occidental valencià (indiquem en negreta la solució correcta que proposa la normativa):

1. [po'zar] / [po'zaØ]
2. [vi] / [bi]
3. [eskol'tar] / [askol'tar]
4. ['nervi] / ['nervi]
5. [pe'rɔ] / ['pero]
6. [awfex'ar] / [ofe'yar]
7. [ma'ɾrada] / [ma'ra]
8. ['mɛl] / ['mɛl]
9. [pe'llikula] / [pe'likula]
10. ['anna] / ['ana]
11. [eg'zɛmple] / [ek'sɛmple] / [ei'fɛmple] / [ed'zɛmple]
12. [pɔn] / [pɔnt]
13. ['tɛrɛ] / ['tɛra] / ['tɛrə]
14. ['pɔrta] / ['pɔrtɔ] / ['pɔrtɛ]
15. ['nou] / ['nau] / ['nou]
16. ['pou] / ['pɔu] / ['pau]
17. [ka'lar] / [ka'iar]
18. [ta'rɔndʒa] / [ta'rɔntʃa] / [ta'rɔntʃ]
19. [kaiʃa] / ['kaʃa] / ['katʃa]
20. [realid'zar] / [reali'zar]
21. [dʒu'an] / [dʒo'an]
22. [presi'o] / [prezi'o]

23. [‘pizos] / [‘pisos]
24. [dino’zaure] / [dino’saure]
25. [‘tranzit] / [‘transit]
26. [sin’taksi] / [sin’takzi]

Hi hem afegit nocions de fonètica sintàctica i de canvis accentuals, també.⁴ Per a acabar amb aquesta part, se’ls proposa diverses situacions (varia segons si el professorat és valencianoparlant o no) per tal de comprovar si, a banda de dominar el model, coneixem els manuals i les solucions, apliquen la flexibilitat de l’estàndard fonètic a les situacions en què es troben com a docents (pregunta 9).

Com hem provat d’indicar mentre explicàvem l’enquesta, hem analitzat els resultats de l’entrevista-enquesta tenint en compte aquests ítems:

- 1) Importància i pràctica de l’oralitat a l’aula (i, en concret, de l’ensenyament aprenentatge de la fonètica)
- 2) Coneixement de les solucions de l’estàndard fonètic
- 3) Coneixement de les característiques de l’estàndard fonètic
- 4) Qualitat del model fonètic del professorat

2. Estat de la qüestió i reflexions

2.1 L’estàndard fonètic: característiques i finalitat

Segons la *Guia d’usos lingüístics I (GUL I)*:

És una evidència que una llengua necessita unes normes comunes per a poder ser usada en totes les funcions que demana la societat actual. Una llengua que no té unes normes comunes només pot ser usada en l’àmbit familiar i això, a la llarga, i especialment en una societat industrialitzada, implica la seua desaparició: els parlants que no troben una varietat adequada als àmbits no familiars –un estàndard– dins de la mateixa llengua, la busquen en una altra llengua i aquesta esdevé una candidata òptima per a substituir aquella.

---

⁴ El professor Vicent Beltran, especialista en dialectologia, ens ha ajudat a fer aquest recull de parells fonètics.

L'única manera d'evitar el risc esmentat és *l'estandardització*, és a dir, la creació, la difusió i l'acceptació per part dels parlants d'un model referencial de llengua que denominem *estàndard*. (Cuenca & Pérez Saldanya 2006: 16-17)

Fins als anys 90 l'estandarització s'havia centrat exclusivament en l'escrit perquè «la codificació fabriana va ser pensada bàsicament per a la llengua escrita [...]. La fixació d'una normativa fonètica era un afer secundari i ajornable» (Bibiloni 1997: 134). Certament, és només a principis dels anys 90 quan comença a debatre's sobre la necessitat d'un estàndard oral, justament quan la llengua obri els seus àmbits d'ús d'una manera molt àmplia: és la llengua dels mitjans de comunicació i de l'escola.

És interessant destacar que la primera proposta seriosa d'estàndard oral naix al País Valencià, de la mà del filòleg Josep Lacreu, en l'obra el *Manual d'ús de l'estàndard oral*. Seguidament, l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) publica la *Proposta per a un estàndard oral de llengua catalana, I. Fonètica*. Aquesta institució ja ens avança que l'estàndard oral fonètic té un caràcter diferent del de l'escrit, depén molt dels difusors d'aquest model:

No és dubtós que la pràctica pot aconsellar alguns canvis; en realitat l'estàndard que s'implanti ha d'ésser en definitiva, en gran part, creació de la dinàmica que la mateixa pràctica generarà; en aquest sentit, els professionals dels mitjans de comunicació hi tenen un paper decisiu. (pp. 10 i 11).

Després d'aquests documents, se n'han succeït d'altres, ens referim a la *GUL I* de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (IIFV) i l'*Estàndard oral valencià* de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL).

Com indiquen els tres documents de l'IEC, l'IIFV i l'AVL, l'estàndard oral, com l'escrit, ha de ser polifòrmic, composicional i convergent, tanmateix té particularitats, que divergeixen força de l'escrit. A la *GUL I*, se'ns explica:

L'auge dels mitjans de comunicació oral ha provocat una necessitat de definir un estàndard oral, convergent però diferenciat de l'escrit. És un fet comprovable que la tradició gramatical es basa en l'escrit; per això hem d'esforçar-nos per completar les referències normatives tenint en compte les particularitats vinculades a l'oralitat (2002: 22)

I és que l'oralitat és canviant, es vehicula a través de formats varis: és menys rígida. Així mateix, la llengua oral inclou components que li donen un caràcter particular. Entre aquests, la fonètica. Com diu Carreras i altres (1992: 4): «La qüestió és més delicada al model de llengua oral que no pas a l'escrit, perquè les diferències geogràfiques es manifesten sobretot en la fonètica». La fonètica identifica el parlant, indica de quin lloc és: com es pot combinar el fet que el parlant no perda la seua particular i al mateix temps pugui ser comprés per tots? Els tres documents normatius han trobat la manera de fer de l'estàndard oral –i, concretament, de l'estàndard fonètic– un model molt aglutinador i identificable per tots els parlants, sense perdre la convergència. Per això utilitzen de manera especial es termes *àmbit general*, *àmbit restringit*, *registre formal* i *registre informal*.

El concepte *àmbit general* indica que és un fenomen estès arreu del territori, en canvi, si un fenomen és propi de l'*àmbit restringit* significa que és acceptable a la zona on és propi. En qualsevol dels dos casos, el fenomen en concret és acceptable i, per tant, és dins de l'estàndard oral. Ara bé, cadascun dels documents utilitza aquests conceptes de manera diferent, pel fet que no tots atenen a l'estàndard del mateix territori lingüístic. Així, l'IEC:

Com a norma, hem considerat propi de l'àmbit general qualsevol tret lingüístic vigent almenys en dos dels cinc dialectes territorials (això és, septentrional, baleàric, central, nord-occidental i valencià).[...] Són considerats propis d'un àmbit restringit aquells trets característics d'un determinat dialecte però proveïts de prestigi en el seu àmbit i que en conseqüència són recomanables quan la locució va dirigida a un auditori lingüísticament uniforme.

En canvi, al document de l'AVL, a l'àmbit general (anomenat *valencià general*) hi ha aquells fenòmens que estan estesos per tot el País Valencià, i l'àmbit restringit (*àmbit territorial en què és propi/a*), abastaria tan sols a aquells territoris valencians on és típica una pronúncia en concret.

Així mateix, tot i que el manual de l'IIFV⁵ no és un document estrictament d'estàndard oral, sí que hi ha reflexions i anotacions, sobretot, de fonètica i, també, usa les etiquetes de valencià general i restringit, així com també les marques de formal i informal.

---

⁵ La *GUL (I)* es dedica fonamentalment a l'estàndard escrit però té moltes marques d'oralitat i fonètica, ben rellevants, per això l'hem inclosa en aquest treball.

Precisament, pel que fa a aquestes darreres marques, els documents que es refereixen a l'estàndard oral utilitzen el concepte informal no per a indicar incorrecció. Un fenomen fonètic considerat informal és acceptable però es restringeix a aquells discursos no tant formals o, fins i tot, que imiten la col·loquialitat: des de pregons de festes fins a sèries de televisió o dibuixos animats.

Aquests criteris s'apliquen a cadascun dels fenòmens en tots tres documents. En farem una exemplificació en relació amb els ítems triats en el treball. Així, per exemple, podem observar, en primer lloc, com s'usen els conceptes d'àmbit general i restringit (i les variants esmentades) en tots tres documents:

Emmudiment de la /r/ final		
IEC	IIFV	AVL
Acceptables en àmbit general , tant l'emudiment con la pronúncia de la /r/.	En la major part del valencià, la <i>r</i> final de mot es pronuncia d'acord amb la grafia. Són igualment acceptables tant la pronunciació com l'emudiment d'aquesta <i>r</i> , però en el valencià general és preferible la pronunciació, ja que és la solució majoritària.	Acceptables tant l'emudiment com la pronúncia. Però és preferible la pronúncia de la /r/ en valencià general .

En segon lloc, el criteri de formalitat i informalitat és, també, aplicat per delimitar l'abast normatiu d'altres fenòmens.

Inicials àtons <i>es-+cons.</i> , <i>en-+cons.</i> , <i>em-+cons</i>	
IEC	IIFV
És també admissible en l'àmbit general —només, però, en registres informals — la pronunciació com a <i>a</i> de la vocal inicial de mots començats per <i>en</i> , <i>em-</i> , <i>es-</i> : <i>encetar</i> (pron. <i>ancetar</i>), <i>embut</i> (pron. <i>ambut</i>), <i>escoltar</i>	Sobretot, quant als mots començats per <i>-en</i> , <i>-em</i> i <i>-es</i> , la pronúncia amb [a] és acceptable. Ara bé és recomana que en els registres més formals s'use la pronúncia que es correspon a la grafia.

(pron. <i>ascoltar</i>); i també la de la <i>e</i> gràfica en posició pretònica en alguns mots, com <i>sencer</i> (pron. <i>sancer</i>), <i>lleuger</i> (pron. <i>llauger</i>), <i>resplendor</i> (pron. <i>resplendor</i>), <i>Miquelet</i> (pron. <i>Micalet</i>), que es troben en els parlars occidentals.	
---	--

Geminacions
AVL
OBSERVACIÓ: La pronunciació geminada només és pròpia de registres molt formals: <i>il·lusió</i> [illuzió], <i>novel·la</i> [novÉlla] i <i>tranquil·litat</i> [trankillitát]

Respecte de les solucions normatives dels tres documents, val a dir que els tres documents coincideixen, en general, en els apunts normatius:

Realitzacions diftongades de la <i>o</i> àtona inicial		
IEC	IIFV	AVL
No és recomanable.	No és recomanable.	No és recomanable en el valencià estàndard.

Caiguda de la /d/ intervocàlica en les terminacions		
IEC	IIFV	AVL
No és recomanable la caiguda de la -d- intervocàlica, característica de parlars valencians: <i>caïra</i> per <i>cadira</i> , <i>vesprà</i> per <i>vesprada</i> , <i>llauraor</i> per <i>llaurador</i> .	No és recomanable la caiguda de la <i>d</i> intervocàlica; es tracta de pronúncies del tipus <i>ca'ira</i> per <i>cadira</i> , <i>vesprà</i> per <i>vesprada</i> .	La pronunciació de la <i>d</i> intervocàlica en les terminacions -ada i -ador és pròpia del valencià estàndard: <i>menjada</i> , <i>vegada</i> , <i>mocador</i> , <i>llaurador</i> . No és recomanable, per tant, l'emudiment de la <i>d</i> en posició intervocàlica.

Pronúncia o emmudiment de <i>ix</i>		
IEC	IIFV	AVL
Són pròpies de l'àmbit general tant la pronunciació amb <i>i</i> – predominant en els parlars occidentals– com sense <i>i</i> – predominant en els parlars orientals– de la sibilant palatal sorda després de vocal: <i>feix</i> , <i>caixa</i> , <i>dibuixar</i> .	El grup <i>ix</i> que apareix en mots com <i>caixa</i> , <i>reixa</i> , <i>feix</i> es pronuncia amb la semivocal [j] en la major part dels parlars valencians, nord-occidentals i en el parlar del Camp de Tarragona. En part del valencià meridional, en el central i en el balearic, aquest grup es pronuncia sense la semivocal.	És acceptable en els àmbits territorials en què és propi l'emudiment de la <i>i</i> del grup <i>ix</i> : <i>caixa</i> , <i>conéixer</i> , <i>dibuixar</i> .

Ensordiment de les sibilants sonores (<i>apitxat</i>)		
IEC	IIFV	AVL
No són recomanables: -La pronunciació sorda de la sibilant sonora: <i>sero</i> per <i>zero</i> , <i>possar</i> per <i>posar</i> , <i>transsigir</i> per <i>transgir</i> . -La pronunciació africada sorda, característica dels parlars apitxats, del so sibilant palatal sonor: <i>txent</i> per <i>gent</i> , <i>maretxar</i> per <i>marejar</i> , <i>viatxe</i> per <i>viatge</i> .	L'ensordiment de les sibilants sonores no és recomanable en l'estàndard oral.	No és recomanable en el valencià estàndard l'ensordiment del so [z]: <i>posar</i> [po'sar] o <i>onze</i> ['onse]. Tampoc és recomanable l'ensordiment del so [dʒ] corresponent a les grafies <i>j/g</i> i <i>tg/tj</i> : <i>gelat</i> [dʒe'lat]

La pronúncia de la lateral palatal <i>ll</i>		
IEC	IIFV	AVL
No és recomanable la pronunciació generalitzada de la <i>ll</i> com a <i>i</i> : <i>iàgrima</i> per <i>llàgrima</i> , <i>poiastre</i> per <i>pollastre</i> , <i>coi</i> per <i>coll</i> .	No és recomanable la pronunciació de la [ʎ] com a [j], que es produeix per influència forana; es tracta de pronunciacions del tipus [j]um per <i>llum</i> , <i>pae[j]a</i> per <i>paella</i> , <i>co[j]</i> per <i>coll</i> .	No és recomanable en el valencià estàndard la pronunciació com a <i>i</i> semivocal [j] del grup <i>ll</i> : <i>llop</i> ['jop], <i>falla</i> ['faja], <i>coll</i> ['køj].

Tanmateix, hi ha unes quantes diferències. D'una banda, n'hi ha les que són fruit de l'abast territorial del document. Així, el document de l'IEC, tot i que prova d'abastar tot l'àmbit lingüístic, és menys concret en relació amb el valencià. Com tocaria, la *GUL (I)* i el document de l'AVL, concreten més en relació amb aquest parlar:

Els grups finals <i>-nt, -lt, -mp, -nc</i>		
IEC	IIFV	AVL
<p>És propi de l'àmbit general tant pronunciar les oclusives darrere nasal (<i>font, llamp, sang</i>), i <i>t</i> o <i>d</i> darrere <i>l</i> (<i>malalt, Eudald, molt</i>) – pronunciació predominant en els parlars valencians i baleàrics–, com no pronunciar aquests sons –fenomen característic de la resta dels parlars catalans.</p>	<p>És acceptable l'emmudiment de les oclusives a final de mot en grups en què l'oclusiva està precedida d'una nasal o d'una <i>l</i> en el cas de <i>t</i> i <i>d</i> (<i>pont, camp, fang; malalt, molt, Eudald</i>), però és preferible articular-les, tal com es fa en la major part de parlars valencians i baleàrics.</p>	<p>És acceptable en els àmbits territorials en què els és propi l'emmudiment de les consonants oclusives en les seqüències finals de paraula <i>mp/mb, nt/nd</i> i <i>lt/ld</i>.</p>

Hi ha altres diferències, però. Es pot constatar que la *GUL* és el document més restrictiu, sobretot, en relació amb els ítems de formalitat i informalitat.

Pronúncia del sufix <i>-itzar</i>		
IEC	IIFV	AVL
<p>És propi de l'àmbit general pronunciar el grup <i>tz</i> del sufix <i>-itzar</i> (protagonitzar) com a <i>dz</i>, o bé com a <i>z</i>, característica dels parlars valencians.</p>	<p>La pronúncia més generalitzada en valencià i en la major part del domini lingüístic del grup <i>-tz-</i> pertanyent al sufix <i>-itzar</i> és [z]: <i>normalitzar</i>, pronunciat <i>normali[z]ar</i>; <i>organització</i>, pronunciat <i>organi[z]ació</i>. La pronúncia [dz] és pròpia dels registres més formals.</p>	<p>És propi de l'àmbit general pronunciar el grup <i>tz</i> del sufix <i>-itzar</i> (protagonitzar) com a <i>dz</i>, o bé com a <i>z</i>, característica dels parlars valencians.</p>

Harmonia vocàlica, la <i>o</i> (i, també, la <i>e</i>) repercuteix en la resta de vocals		
IEC	IIFV	AVL
No en diu res.	Aquest procés, motivat pel caràcter molt obert de les vocals <i>o</i> i <i>e</i> obertes, no es dona en tots els parlars valencians ni apareix en els mateixos contextos en els parlars en què es produeix. Tenint en compte aquestes diferències, en els registres més formals és preferible la pronúncia sense harmonia vocàlica.	Són variants acceptables d'àmbit restringit.

També, és més restrictiu en relació amb l'àmbit territorial. Així, en un fenomen com la diferència *v/b*, la *GUL (I)* considera que cal respectar la pronúncia tant en l'àmbit general com en el restringit. L'AVL, en canvi, dona llicència en l'àmbit restringit, és a dir, en l'àmbit territorial en què és pròpia la no diferenciació:

Diferència entre /v/ i /b/		
IEC	IIFV	AVL
També són pròpies de l'àmbit general tant la distinció clara entre <i>b</i> i <i>v</i> , que es manté en determinats parlars valencians i orientals, com la confusió d'aquests sons en <i>b</i> .	En valencià, és preferible mantenir la distinció entre les dues consonants, d'acord amb la pronunciació tradicional i majoritària en parlars valencians i baleàrics.	És acceptable en els àmbits territorials en què és pròpia la neutralització de l'oposició /b/ i /v/. Tanmateix, és preferible mantindre'n l'oposició.

D'altra banda, el document de l'AVL inclou la descripció de fenòmens que els altres dos documents no tenen en compte:

Palatalització de la <i>n</i> inicial		
IEC	IIFV	AVL

No en diu res.	No en diu res.	No és recomanable en el valencià estàndard la pronunciació palatalitzada de la /n/ inicial de les paraules descrites.
----------------	----------------	---

Pronúncies de <i>però</i>		
IEC	IIFV	AVL
No és recomanable la pronúncia [ˈprɔ].	No en fa cap comentari.	OBSERVACIÓ: Per excepció, la conjunció <i>però</i> presenta també, sovint, la pronunciació amb <i>o</i> àtona [ˈpero]. Se'n dedueix que és acceptable.

També, el document de l'AVL accepta en tots els àmbits fenòmens que els altres dos documents restringeixen a l'àmbit de la formalitat. Tanmateix, en són pocs i estan força justificats des d'un punt de vista filològic (estan documentats en els clàssics i no només valencians):

Emmudiment o pronúncia de la /z/ de mots acabats en <i>-esa</i>		
IEC	IIFV	AVL
És admissible, en el registre informal, la pronunciació <i>ea</i> del sufix <i>-esa</i> .	És acceptable la pronúncia [eza] del sufix <i>-esa</i> en mots com <i>vellesa</i> o <i>pobresa</i> . En els registres formals, amb tot, convé evitar la caiguda de la <i>s</i> , que en cap cas no ha de tenir repercussió gràfica.	És pròpia del valencià estàndard la pronunciació o l'emudiment de la <i>s</i> de la terminació <i>-esa</i> en paraules com ara <i>grandesa</i> [gran'déza] o [gran'déa], <i>riqueza</i> [ri'kéza] o [ri'kéa], <i>vellesa</i> [ve'véza] o [ve'éa]. OBSERVACIÓ: Algunes d'aquestes paraules també es poden representar gràficament amb la terminació <i>-ea</i> : <i>grandea</i> , <i>riqueea</i> , <i>vellea</i> .

Pronúncia del grup <i>ex</i> + vocal		
IEC	IIFV	AVL

<p>No és recomanable la pronunciació sorda de la <i>x</i> del grup <i>ex-</i> seguit de vocal en mots com <i>examen, exacte, èxit, exèrcit, exhaustiu</i> (en comptes de la pronunciació adequada <i>gz</i>), o inversament, la pronunciació sonora del grup de sons representat per la mateixa lletra en mots com <i>axioma, taxi, lèxic, màxim, pròxim</i> (en comptes de la pronunciació adequada <i>ks</i>).</p>	<p>No en diu res</p>	<p>No és recomanable en el valencià estàndard la pronunciació sorda de la <i>x</i> del grup <i>ex-</i> seguit de vocal en paraules com ara <i>examen, exacte, exòtic</i>. És acceptable en els àmbits territorials en què els és pròpia la pronunciació com a [ejʃ] del grup <i>ex-</i> seguit de vocal en paraules com ara <i>exemple, exèrcit</i>.</p>
--	----------------------	--

Finalment, rarament, no coincideixen:

La ele geminada (<i>l·l, tll, tl</i>)		
IEC	IIFV	AVL
<p>No és recomanable la pronunciació d'una sola <i>l</i> en mots com <i>col·legi, novel·la, il·lustre</i>.</p>	<p>És acceptable la pronunciació no geminada de la grafia <i>l·l</i> de mots com ara <i>novel·la, il·lusió, gal·la</i>. En els registres més formals, amb tot, és preferible la geminació.</p>	<p>És propi del valencià estàndard la pronunciació simple del grup <i>l·l</i>: <i>il·lusió</i> [iluʒi'ó], <i>novel·la</i> [no'vela], <i>tranquil·litat</i> [trankili'tat]. OBSERVACIÓ: La pronunciació geminada només és pròpia de registres molt formals: <i>il·lusió</i> [il_luʒi'o], <i>novel·la</i> [no'vel_la], <i>tranquil·litat</i> [traŋkil_li'tat].</p>

Comptat i debatut, els tres documents segueixen uns criteris ben semblants i, així, les solucions normatives coincideixen majoritàriament. És ben cert que el document de l'AVL és més generós a l'hora d'acceptar alguns fenòmens en l'àmbit restringit. En aquest sentit, doncs, la normativa d'estàndard oral sembla ben clara. Les diferències són mínimes.

Tanmateix, cal fer un apunt important. Tot i que el document de l'estàndard oral de l'AVL és ben complet, aquesta institució ha publicat dos documents més que inclouen normativa d'estàndard fonètic: ens referim al *Diccionari ortogràfic i de pronunciació del valencià*

(DOPV) (anterior al document de l'estàndard oral) i el *Diccionari Normatiu Valencià* (DNV) (posterior al document de l'estàndard oral). I ací es poden detectar diversos problemes, tenint en compte els fenòmens inclosos en l'enquesta i d'altres. En primer lloc, hi ha incongruències entre els tres documents com podem veure a la taula següent:

Lema	<i>DNV</i>	<i>Estàndard Oral Valencià</i>	<i>DOPV</i>
Sancer	<i>sancer</i> remet a <i>sencer</i> i es considera col·loquial.	Totes dues pronúncies són pròpies del valencià general.	<i>sancer</i> remet a <i>sencer</i> sense cap marca.
Realitzar	[realizár]	[realizár] [realidzár]	No en diu res
Escoltar	[eskoltár]	La pronúncia com a [a] dels mots començats per <i>en-</i> , <i>em-</i> , <i>es-</i> , són pròpies del valencià estàndard.	No en diu res sobre el fenomen, sols indica que la <i>o</i> és oberta.
Caixa	[kájfa]	És acceptable en els àmbits territorials en què és propi l'emmudiment de la <i>i</i> del grup <i>ix</i> : <i>caixa</i> , <i>conéixer</i> , <i>dibuixar</i> .	No en diu res
Exemple	[egzémp̄le]	És acceptable en els àmbits territorials en què els és pròpia la pronunciació com a [ej̄] del grup <i>ex-</i> seguit de vocal en paraules com ara <i>exemple</i> , <i>exèrcit</i> .	No diu res sobre el fenomen. Sols diu que la <i>e</i> és oberta.
Terra	[téra]	L'harmonia vocàlica és acceptable en l'àmbit restringit.	No diu res sobre el fenomen. Sols diu que la <i>e</i> és oberta.
Collir	[kolír]	És acceptable la pronunciació com a [u] de la vocal <i>o</i> en paraules que presenten, en	No en diu res

		general, una <i>i</i> tònica o una consonant labial com <i>collir</i> [ku'liɾ]	
--	--	--	--

Taula 1. Comparació de les solucions del *DNV*, *Estàndard Oral Valencià* i el *DOPV*

En segon lloc, la precisió del document de l'estàndard oral es perd en els diccionaris ja que no hi ha cap marca d'àmbit general o restringit o de formalitat i d'informalitat. Així, encara que coincidisquen en les solucions, no es precisa quan s'han d'usar. Tampoc les marques són iguals: així, hem d'entendre que, si *albargina* ens remet a *albergina* deu significar que aqueixa serà la restringida i l'altra, la general. Passaria també amb *coneiximent* que remet a *coneixement*. I, tampoc no és igual la manera d'expressar-ho del *DOPV*. Si agafem aquesta darrera entrada, *coneiximent* també remet a *coneixement*, però, a diferència del *DNV*, l'entrada ens proporciona les dues pronúncies:

coneixement; coneixements *m.* [konej'semént] o [konej'ímént]

Fet i fet, hi ha clares diferències entre els tres documents. Mentre que l'*Estàndard oral valencià* és un document específic, molt clar, amb uns criteris ben fixats, els diccionaris són obres de consulta no explicatius. Aquest fet és greu perquè l'usuari que -com veurem- confia en les solucions des diccionaris considerarà incorrecte allò que no apareix al diccionari o que apareix en forma de remissió. Així mateix, la marca *col·loquial* es considerarà definitiva, segurament, per a la incorrecció. Finalment, dels dos diccionaris, el *DOPV*, encara que específic quant al títol, no ho és en la pràctica, ja que, només marca les obertures.

A banda dels documents fets per les institucions normatives, hi ha altres materials que també difonen l'estàndard oral i, en concret, l'estàndard fonètic. En farem un tast.

Per a tot el territori, trobem, en primer lloc, *És a dir: Portal lingüístic de Televisió de Catalunya i Catalunya Ràdio* [<http://esadir.com/presentacio>]. És una pàgina web on s'explica el model de llengua que empren a TV3, en tots els seus àmbits d'ús. Segons posa al web segueixen «*la proposta per a un estàndard oral* de l'Institut d'Estudis Catalans per a la fonètica i la morfologia, que complementem amb els criteris de l'ésAdir». A més a més, fa una diferenciació entre àmbit general i registres més o menys

formals. Però, així i tot, diu que els treballadors s'expressen en la varietat que els és pròpia, sense localismes.

En segon lloc, el *Manual de pronunciació. Criteris i exercicis d'elocució* de Josep Anton Castellanos (2004) de l'editorial Eumo, conté un manual i un CD d'àudio. Exposa els criteris d'elocució recomanats per l'IEC, els complementa amb les noves aportacions i proposa exercicis d'elocució vàlids per a tot el domini lingüístic. En les huit unitats hi ha la descripció del so com a objecte d'estudi, la variació dialectal que presenta i els criteris de pronunciació que convé aplicar-hi. Al final de cada apartat de les unitats hi ha les activitats de cada so. El CD inclou textos o frases que l'usuari pot escoltar i reproduir a continuació.

Finalment, hi ha el *Diccionari ortogràfic i de pronúncia* de l'Enciclopèdia Catalana dirigit per Jordi Bruguera (1990). És un diccionari que conté la pronúncia i separació sil·làbica de més de 55.000 paraules del català oriental que es parla hui dia. Sembla que segueix les recomanacions de l'IEC, però actua com un diccionari, sense especificar àmbits ni registres.

Quant a l'àmbit valencià, cal destacar, en primer lloc, el *Manual d'ús de l'estàndard oral* de Josep Lacreu (1990), coincideix amb la flexibilitat de l'estàndard oral. És anterior a tots els documents, però rectifica en edicions posteriors respecte de l'IEC. Per tant, coincideix amb aquesta última institució, encara que no té en compte ni la *GUL (I)* ni tampoc l'*Estàndard oral valencià* de l'AVL. Quant als fenòmens que hem estudiat coincideix amb les solucions dels tres documents normatius, llevat d'alguns fenòmens com ara l'harmonia vocàlica, que restringeix a la informalitat.

De Josep Lacreu també hi ha el *Diccionari valencià de pronunciació* (2001). És el primer diccionari ortoèpic del valencià que pretén satisfer les necessitats del professorat, alumnat i professionals dels mitjans de comunicació. Sembla una continuació de l'obra anterior.

Endemés, trobem materials electrònics com ara *Saó* i el *Fonet*. El primer (<http://sao.dlsi.ua.es/>) està dirigit per Mikel Forcada (professor de la Universitat d'Alacant (UA) del Departament de Llenguatges i Sistemes Informàtics) i elaborat per Carles Segura i Vicent Beltran (professors de Filologia Catalana de la UA). És un sistema d'anotació ortoèpica de textos escrits que han de ser oralitzats. Marca aquells sons

distintius o problemàtics del valencià (obertes, sonores, enllaços, numerals, febles, etc.). Hi ha la possibilitat d'anotar notícies, pàgines web, petits textos i arxius. Sovint fa eleccions fonètiques que van més enllà, fins i tot, de les proposades per l'AVL. Així, per exemple, *però* és anotat com a [‘péro].

Pel que fa al *Fonet. Pràctiques de fonètica*, ha estat desenvolupat pel grup de fonètica del Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant i, a l'hora, el Departament de Llenguatges i Sistemes Informàtics. Aquestes pràctiques de fonètica permeten atendre les necessitats fonètiques de l'alumnat de llengua catalana dels nivells superiors de l'ensenyament obligatori (ESO i Batxillerat) i de la universitat des de l'òptica del model estàndard valencià de les tres institucions. Proposa tres tipus d'activitats: dues primeres de discriminació de sons (discriminació i correcció) i una final de producció i autoavaluació del nivell aconseguit. S'hi adjunten també dibuixos i explicacions relatius al punt d'articulació de cada fonema.

Finalment, hi ha alguns llibres de text que, també, han servit per a difondre el model estàndard. D'una banda, trobem *D'ací i d'allà. Coneixements orals (B2)*, on veiem com té un apartat a cada tema que tracta l'elocució estàndard que explica els diferents sons del valencià. Però així i tot, no acaba de completar-se ja que no mostra les diferents solucions de pronúncia, o a quin registre o àmbit lingüístics pertanyen. De l'altra hi ha *Paraules i Lletres* (Tabarca-Marfil) per a 1r i 2n de Batxillerat, material escolar dirigit per Josep Martines (professor de Filologia Catalana de la UA) en què s'hi inclou un apartat de fonètica en cada lliçó: segueix la normativa estipulada pels tres documents normatius.

2.2 Difusió de l'estàndard: el paper de l'escola

El procés d'estandardització d'una llengua té diverses fases. Una volta assolida la fase de codificació de la llengua cal començar-ne la difusió, perquè pugui establir-se una elaboració d'un estàndard, segons Montoya (2006). En el cas de l'estàndard oral els principals actors d'aquest procés són els mitjans de comunicació i l'escola:

És indubtable que els mitjans de comunicació social són un dels àmbits de major interès per a qualsevol acció planificadora de l'estatus d'una llengua. Tant en la seua derivació

escrita com oral, la llengua, a través d'aquests mitjans, arriba a grans masses de públic.
(Montoya, 2006: 117)

Ara bé, com és ben sabut, al País Valencià, no tenim mitjans de comunicació en la nostra llengua, o almenys són molt escassos, i, normalment, són escrits. Uns mitjans de comunicació no efectius són un gran desavantatge per a les llengües minoritzades, com la nostra, perquè necessitem que el model estàndard es difonga, però sense aquests no és possible:

No hi ha dubtes que aquesta fase decisiva de cara a la implantació efectiva del model, el qual per més que hagués arribat a un grau màxim de perfecció, podria sense això quedar en la pura inoperància, com una maqueta guardada en una vitrina. (Marí 1990: 22)

No és el mateix cas que a Catalunya, perquè allí sí que ha funcionat la difusió de l'estàndard als mitjans de comunicació catalans.⁶ Però com ja hem, el cas del País Valencià és diferent. Com explica Xambó (2010), Radio Televisió Valenciana (RTVV) ha passat per fases diverses quant a la llengua:

Hem destacat com la dominació que exerceix el sistema polític va generar i ha reproduït tot un seguit de males pràctiques informatives, una forta dependència dels grans grups espanyols, notables insuficiències culturals i un retrocés important en la presència del català als mitjans; tot plegat, són obstacles al desplegament d'un sistema comunicatiu democràtic, veraç i al servei de la ciutadania. (Xambó 2010: 14)

La darrera fase és ben coneguda per tots: la castellanització pràcticament total i, finalment, el tancament de RTVV el dia 29 de novembre de 2013. Comptat i debatut, només resta l'escola com a element difusor de l'estàndard oral al País Valencià. Però, la pregunta obligada és: fa el paper que toca?

A finals dels anys 80, abans de l'elaboració dels primers documents sobre l'estàndard, ja hi havia estudiosos que debatien sobre aquest tema, perquè la llengua oral ja començava a tindre més visibilitat en diferents àmbits, i si no se'n feia un ús correcte no hi hauria cap model llengua i, per consegüent, la llengua deixaria d'utilitzar-se, almenys, als àmbits

---

⁶ No entrarem a valorar la polèmica sobre si l'estàndard oral de TV3 està basat en la varietat central catalana o si, actualment, el col·loquial ficció està massa castellanitzat. No és l'objectiu d'aquest treball. Per a més informació (cf. Ferrando 1990: 270-272).

formals. A un dels llocs on va arribar la llengua va ser a l'escola, i aquesta havia de ser la difusora dels coneixements lingüístics, però no sols en l'àmbit escrit:

L'estàndard oral és, al cap i a la fi, el model referencial teòric que cal transmetre preferentment a través del sistema educatiu. Als alumnes, cal ensenyar-los sobretot a parlar; perquè la gran majoria -reconeguem-ho- només utilitzaran la llengua oralment. I, per tant, no té cap sentit donar-los tot un sistema de referències propi del registre literari per a establir una comunicació amb la gent del seu medi social. (Lacreu 1990: 18)

Tanmateix, la difusió de l'estàndard oral no és tasca fàcil. Hi ha diversos factors que en dificulten la tasca. D'una banda, tot i que els currículums escolars indiquen que cal dominar tant la llengua escrita com l'oral, certament no són gaire explícits de com cal fer aquesta faena. Així, l'oral és imprescindible tant en les normatives europees (*Marc europeu comú de referència per a les llengües (MECRL)*, de l'any 2001) com en les de l'Estat Espanyol. Per exemple, la *Llei Orgànica per a la Millora de la Qualitat Educativa (LOMCE)* explicita:

El componente lingüístico comprende diversas dimensiones: la léxica, la gramatical, la semántica, la **fonológica**, la ortográfica y la **ortoépica**, entendida esta como la articulación correcta del sonido a partir de la representación gráfica de la lengua (ANEXO I. Descripción de las competencias clave del Sistema Educativo Español, *I. Comunicación lingüística*)

I, en concret, al País Valencià, a banda, hi ha la normativa lingüística per al valencià, la *Llei d'Ús i Ensenyament del valencià (LUEV)*:⁷

El valencià és llengua pròpia de la Comunitat Valenciana i, en conseqüència, tots els ciutadans tenen dret a conèixer-lo i a usar-lo **oralment** i per escrit tant en les relacions privades com en les relacions amb les instàncies públiques. (*LUEV*, TÍTOL PRELIMINAR. *Principis generals*, art. 2n)

---

⁷ Cf. Cano (2014: 9-11) per a consultar tota la normativa lingüística respecte de l'oralitat.

Això no obstant, [...] al final dels cicles en què es declara obligatòria la incorporació del valencià a l'ensenyament, i qualsevol que haja estat la llengua habitual en iniciar els estudis, els **alumnes han d'estar capacitats per a utilitzar, oralment i per escrit, el valencià** en igualtat amb el castellà. (*LUEV*, TITOL SEGON. *Del valencià a l'ensenyament*. CAPÍTOL PRIMER. *De l'aplicació del valencià a l'ensenyament*, art. 19)

Finalment, la *Prova d'Accés a la Universitat (PAU)*, que no és una prova oral, obri una porta a la fonètica, en forma de pregunta, posem-ne un exemple:

2. Anàlisi lingüística del text

a) Indica la pronunciació dels elements subratllats:

1. *els eslips*: sorda o sonora?

2. *esport*: oberta o tancada?

3. *posar*: oberta o tancada?

4. *penjacorbates*: sorda o sonora?

5. *llisa*: sorda o sonora?

Ara bé, com es treballa l'oral a l'escola? Pahissa (1997: 19) és categòric: «El tractament de la llengua oral és insuficient». Com apunta Cano (2014: 16) el motius estan relacionats precisament amb la metodologia: es trasllada la metodologia de l'escrit per a l'oral, no se sap com s'ha d'avaluar, i, sobretot, per damunt de tot hi ha les mancances de formació del professorat:

Els professors els falta un model explicatiu de llengua oral perquè no el van aprendre ni en la seua formació acadèmica ni a través dels coneixements pràctics personals durant els anys de docència. És a dir, no hi ha tradició oral a l'escola i cal crear-la. (Vilà 2002: 12)

Afegim que la mancança afecta tant la metodologia com les característiques de l'estàndard oral. I aquest darrer és un problema greu perquè el professor ha de ser el model de l'alumne. Ho explica Cano (2014: 23):

I, a la fi, el professorat ha de ser conscient que ell és el model i que això té conseqüències importantíssimes. La classe és oral, per tant, el treball de l'oralitat no és només dut a terme amb activitats, explícitament. Hi ha un ensenyament implícit, el del professorat quan parla. En valencià, cal, doncs, una bona formació per a ser un bon model lingüístic, també, fonètic. La fonètica és una de les parts més oblidades de l'ensenyament de l'oral –la germana pobre–: en principi, no afecta a la intercomunicació i, per això, el professorat sovint la deixa de banda.

Tenint en compte tots aquests factors, quina és la situació a les escoles del País Valencià? L'estàndard fonètic que hem descrit en el punt 2.1 es difon? El professorat coneix el model? Utilitza els documents normatius quan té dubtes? Treballa aquest estàndard a l'aula? I, concretament, què ocorre amb la fonètica?

No hi ha estudis al País Valencià que expliquen quina n'és la situació a hores d'ara. Només hi ha una investigació de Cano (2014) sobre el tractament de l'oralitat en els llibres de text de Secundària i Batxillerat al País Valencià i les conclusions no són massa esperançadores. Per açò mateix, és urgent i necessari el diagnòstic que presentarem a continuació de resultes de l'enquestat-entrevista amb els actors protagonistes de la correcta difusió de l'estàndard oral: el professorat.

3. Anàlisi dels materials

Com hem avançat al final del punt 1.2 i tenint en compte les reflexions que hem exposat en el punt 2, considerem que l'anàlisi dels materials ha de girar entorn dels punts següents:

- a) Importància i pràctica de l'oralitat a l'aula (i, en concret, de l'ensenyament aprenentatge de la fonètica)
- b) Coneixement de les solucions de l'estàndard fonètic
- c) Coneixement de les característiques de l'estàndard fonètic
- d) Qualitat del model fonètic del professorat

3.1 L'oral i la fonètica són importants?

En general, el professorat és conscient de la importància de la fonètica. És més, arriben a assegurar que és una assignatura pendent i és una tasca que li pertoca al professorat de valencià (entr. 1).⁸ De fet, sovint la situen abans de la correcció gramatical, d'altres, com l'entrevistada 5, fins i tot, la situa en primer lloc. Tanmateix, hi ha professorat que considera que hi ha altres prioritats. Així, els entrevistats 6 i 7 prioritzen altres components, i el motiu que addueixen és sociolingüístic: la situació de minorització fa que el nivell de l'alumnat siga molt baix en domini de la llengua, i la prioritat és que escriguen bé i parlen més o menys bé. Aquesta opinió és pràcticament generalitzada entre el professorat que fa classe a les comarques del sud, sobretot a llocs castellanoparlants.

En concret, els entrevistats 1 i 2, que treballen a un col·legi privat d'Alacant, afirmen que no treballen la fonètica a classe pel tipus d'alumnat que tenen: és una pèrdua de temps practicar la fonètica quan ni tan sols poden expressar-se mínimament. Ara bé, la situació es complica encara més, segons el professorat al Baix Segura o als pobles castellanoparlants (entr. 20, 25, 27, 33, 44, 45, 46). L'entrevistada 33, que treballa a un institut de Torrevella, afirma que l'alumnat no parla mai en valencià i, fins i tot, n'hi ha que no l'entenen. Amb aquesta situació al davant és impossible plantejar-se el treball fonètic, segons aquest col·lectiu de professionals. Ara bé, hi ha una excepció, l'entrevistada 15 considera que precisament perquè som al sud, cal treballar la fonètica, perquè l'alumnat puga ser competent en la nostra llengua completament. Així mateix, també els que fan classe en zones valencianoparlants tenen excusa per a no treballar fonètica: afirmen que l'alumnat ja la coneix (entr. 18, 19, 39 i 40). Hi ha un professor (entr. 19) que amb aquest mateix criteri no imparteix fonètica, però, en canvi, en la seua zona la pronúncia de les obertes entre els joves ha desaparegut (Monòver).

És interessant destacar que hi ha un gruix de professorat que treballa la fonètica pel nivell en què fa classe. Ens referim al professorat que imparteix docència a Batxillerat (per exemple, els entrevistats 4, 7 i 8). En aquest cas, el motiu pel qual inclouen la fonètica és clar: a la PAU hi ha una pregunta sobre pronúncia (cf. punt 2.2). Aquesta circumstància provoca que el professorat la considere més prioritària.

---

⁸ A l'annex III podeu observar la correspondència número d'entrevistat-institut.

Com ja hem vist doncs, encara que la fonètica és considerada com a component important, amb reserves, sobretot al sud, el cert és que de les entrevistes es desprén que es treballa mínimament i d'una manera metodològicament pobra, en general. S'opta per la lectura en veu alta, els dictats, les cançons (sovint de diversos parlars), documents audiovisuals... i se centren en les obertes, les sonores i la diferència entre *v* i *b*: fonètica bàsica i lligada a la grafia. Confessen que quan cal treballar una determinada grafia, aleshores aprofiten per a parlar dels sons. Així mateix, hi ha professorat (exemple: entrevistes 3, 6 i 11) que treballen la fonètica només quan apareix la dialectologia al temari: relacionen la variació fonètica amb la variació dialectal.

A la fi, no se'n pot despendre quina concreció metodològica fan servir: quines fases de treball, com avaluen. Es pot deduir, doncs, que la pràctica és dispersa i poc programada. Tot i que hi ha excepcions: huit entrevistats sí que estructuren pràctiques fonètiques -les fan per fases- i fan pràctiques més concretes i imaginatives (transcripcions fonètiques, dictats de paret, etc.) (entr. 5, 9, 13, 14, 15, 17, 20, 33) i usen material concret. D'una banda, les activitats que proporcionen directament els manuals i llibres de text (*Paraules i Lletres* i *D'ací i d'allà*) i, de l'altra, aquelles que ixen de materials TIC, com ara, el *Fonet*, *Saó* o pràctiques de llocs web. També, hi ha professorat (entr. 20) que crea material propi (tot i que no especifica de quin tipus).

Finalment, cal anotar, també, que hi ha professorat que troba molt important el treball de l'oral a l'aula, però no, específicament, el treball fonètic. Per tant, tot i que acumulen pràctiques d'oralitat, no són fonètiques (entr. 24).

3.2 Sabem què és acceptable i què, no, en l'estàndard oral fonètic?

3.2.1. Coneixement de les solucions

De l'anàlisi del total de les entrevistes es desprén que, en línies generals, el professorat davant de la possibilitat de donar opcions correctes entre parell o trios, opta per triar una solució. Hem de recordar, com hem explicat al llarg del punt 2.1, que l'estàndard oral fonètic del català és flexible i que, en la majoria de casos, les solucions són dobles, a voltes matisades, indicant-ne l'àmbit o el registre. En la taula següent mostrem un tast d'aquestes tries:

fenomen	entr. 2	entr. 7	entr. 14	entr. 17	entr. 25
parell 1	[po'zar]	[po'zar]	[po'zar]	[po'zar] / [po'zaØ]	[po'zar]
parell 2	[vi]	[vi]	[vi]	[vi]	[vi]
parell 3	[askol'tar]	[eskol'tar]	[eskol'tar]	[eskol'tar] / [askol'tar]	[eskol'tar]
parell 4	['nervi]	['nervi]	['nervi]	['nervi]	['nervi]
parell 5	[pe'rɔ]	[pe'rɔ]	['pero]	[pe'rɔ]	[pe'rɔ]
parell 6	[ofe'ɣar]	[ofe'ɣar]	[ofe'ɣar]	[ofe'ɣar]	[ofe'ɣar]
parell 7	[ma'ɣrada]	[ma'ɣrada]	[ma'ɣrada]	[ma'ɣrada]	[ma'ɣrada]
parell 8	['meɫ]	['mɛɫ]	['meɫ]	['meɫ]	['meɫ]
parell 9	[pe'likula]	[pe'llikula]	[pe'llikula]	[pe'llikula]	[pe'llikula]
parell 10	['ana]	['anna]	['anna]	['anna]	['anna]
parell 11	[eg'zemple]	[eg'zemple]	[eg'zemple]	[eg'zemple]	[eg'zemple]
parell 12	[pɔnt]	[pɔnt]	[pɔnt]	[pɔn] / [pɔnt]	[pɔnt]
parell 13	['tɛra]	['tɛrɛ] / ['tɛra]	['tɛra]	['tɛrɛ] / ['tɛra]	['tɛra]
parell 14	['pɔrtɔ]	['pɔrta]	['pɔrta] / ['pɔrtɔ]	['pɔrta] / ['pɔrtɔ]	['pɔrta]
parell 15	['nɔu]	['nɔu]	['nɔu]	['nɔu] / ['nau]	['nɔu])
parell 16	['pou]	['pɔu]	['pou]	['pɔu]	['pɔu]
parell 17	[ka'ɣar]	[ka'ɣar]	[ka'ɣar]	[ka'ɣar]	[ka'ɣar]
parell 18	[ta'rɔndʒa]	[ta'rɔndʒa]	[ta'rɔndʒa]	[ta'rɔndʒa]	[ta'rɔndʒa]
parell 19	[kaiʃa]	[kaiʃa]	[kaiʃa]	[kaiʃa] / ['kaʃa]	[kaiʃa]
parell 20	[reali'zar]	[reali'zar]	[realid'zar]	[reali'zar]	[realid'zar]
parell 21	[dʒo'an]	[dʒo'an]	[dʒu'an]	[dʒu'an]	[dʒo'an]
parell 22	[presi'o]	[prezi'o]	[presi'o]	[presi'o]	[presi'o]
parell 23	['pizos]	['pizos]	['pizos]	['pizos]	['pizos]
parell 24	[dino'zaurɛ]	[dino'zaurɛ]	[dino'zaurɛ]	[dino'zaurɛ]	[dino'zaurɛ]
parell 25	['tranzit]	['transit]	['transit]	['tranzit]	['tranzit]
parell 26	[sin'taksi]	[sin'taksi]	[sin'takzi]	[sin'takzi]	[sin'takzi]

fenomen	entr. 27	entr. 33	entr. 35	entr. 39	entr. 44
---------	----------	----------	----------	----------	----------

parell 1	[po'zar] / [po'zaØ]	[po'zar] / [po'zaØ]	[po'zar]	[po'zar]	[po'zar]
parell 2	[vi]	[vi]	[vi]	[vi]	[vi]
parell 3	[eskol'tar]	[eskol'tar] / [askol'tar]	[eskol'tar]	[eskol'tar]	[eskol'tar]
parell 4	['nervi]	['nervi]	['nervi]	['nervi]	['nervi]
parell 5	[pe'rɔ]	[pe'rɔ] / ['pero]	[pe'rɔ]	[pe'rɔ]	[pe'rɔ]
parell 6	[ofe'ɣar]	[ofe'ɣar]	[ofe'ɣar]	[ofe'ɣar]	[ofe'ɣar]
parell 7	[ma'ɣrada]	[ma'ɣrada]	[ma'ɣrada]	[ma'ɣrada]	[ma'ɣrada]
parell 8	['meɫ]	['meɫ]	['meɫ]	['meɫ]	['meɫ]
parell 9	[pe'llikula]	[pe'llikula]	[pe'llikula]	[pe'llikula]	[pe'llikula]
parell 10	['anna]	['anna]	['anna]	['anna]	['anna]
parell 11	[eg'zemple]	[eg'zemple]	[eg'zemple]	[eg'zemple]	[ed'zɛmple]
parell 12	[pɔnt]	[pɔn] / [pɔnt]	[pɔnt]	[pɔnt]	[pɔnt]
parell 13	['tera]	['tere] / ['tera]	['tere] / ['tera]	['tere]	['tera]
parell 14	['pɔrta]	['pɔrta] / ['pɔrtɔ]	['pɔrta] / ['pɔrtɔ]	['pɔrtɔ]	['pɔrtɔ]
parell 15	['nou]	['nou]	['nou]	['nou]	['nou]
parell 16	['pou]	['pou]	['pou]	['pou]	['pou]
parell 17	[ka'ɫar]	[ka'ɫar]	[ka'ɫar]	[ka'ɫar]	[ka'ɫar]
parell 18	[ta'rɔndʒa]	[ta'rɔndʒa]	[ta'rɔndʒa]	[ta'rɔndʒa]	[ta'rɔndʒa]
parell 19	[kaiʃa]	[kaiʃa] / ['kaʃa]	[kaiʃa] / ['kaʃa]	[kaiʃa]	[kaiʃa]
parell 20	[realid'zar]	[reali'zar]	[realid'zar]/[reali'zar]	[realid'zar]	[realid'zar]
parell 21	[dʒu'an]	[dʒu'an]	[dʒu'an]	[dʒo'an]	[dʒo'an]
parell 22	[presi'o]	[presi'o]	[presi'o]	[prezi'o]	[prezi'o]
parell 23	['pizos]	['pizos]	['pizos]	['pizos]	['pisos]
parell 24	[dino'zaurɛ]	[dino'zaurɛ]	[dino'zaurɛ]	[dino'zaurɛ]	[dino'zaurɛ]
parell 25	['transit]	['transit]	['tranzit]	['transit]	['transit]
parell 26	[sin'taksi]	[sin'takzi]	[sin'taksi]	[sin'taksi]	[sin'takzi]

Taula 2. Exemple de tria de les solucions de l'estàndard fonètic de part del professorat entrevista

S'hi pot observar, d'una banda, com hem dit, que la majoria dels entrevistats opten per una de les opcions que se'ls presenta. Generalment, quan l'estàndard sí que ofereix només una de les dues opcions com a correcta, l'encerten (parells 2, 9, 19), però no, sempre (parells 4, 24, 25, 23, 10). Quan hi ha elecció de dos parells, només huit del total del professorat en tenen clara l'elecció (entr. 13, 14, 15, 17, 26, 33, 35 i 44), encara que desconeixen si són pròpies de l'àmbit restringit o general o de la formalitat o de la informalitat. El parell més acceptat és [kaiʃa]/[ˈkaʃa] i [realidˈzar]/[realiˈzar]. Cal destacar, també, que hi ha dos professors que tenen un desconeixement profund de la llengua (entrevistats 12 i 38): coincideix que tots dos no són llicenciats o graduats en Filologia Catalana.

3.2.2. Manuals que consulten si tenen dubtes

Respecte dels tres manuals normatius que hem descrit en el punt 2.1, només hi ha dos professors (entr. 14 i 20) que consulten l'*Estàndard oral valencià* de l'AVL, una professora (entr. 17) que consulta el document de l'IEC i un professor que consulta tots tres documents la *GUL I*, l'*Estàndard oral valencià* de l'AVL i la proposta de l'IEC. Aquest darrer afirma que ho fa gràcies al professor Carles Segura, que els va mostrar les característiques de l'estàndard fonètic. (entr. 20). Aquests professors són els que més s'acosten a les solucions de l'estàndard, tot i que, malauradament, fins i tot, l'entrevistat que ha rebut formació específica falla sovint.

La gran majoria de professors/es entrevistats, però, diuen que consulten fonamentalment el *DNV* (per exemple, entr. 10, 16, 17, 18, 21, 28, 30, 37, 42 i 46), el *DOPV* (entr. 13, 14, 24, 34 i 45) o el *Manual d'ús d'estàndard oral* de Josep Lacreu (entrevista 4, 27, 30 i 44). N'hi ha d'altres que opten per les gramàtiques normatives, encara que no es faça referència a la fonètica amb la terminologia pròpia d'un document d'estàndard oral. Ens referim a la *Gramàtica Normativa Valenciana* de l'AVL (entre. 28, 40, 41) a la *Gràmatica de la Llengua Catalana* de l'IEC (entr. 40).

En canvi, molts d'altres, no coneixen els manuals normatius, i ens ofereixen les respostes següents:

- a) Citen manuals que no inclouen marques de fonètica: el *Diccionari d'ús del valencià* de Santillana/Vorammar, per exemple, (entr. 2 i 37), el qual, a més, és més adequat per als darrers cursos de primària o primers cursos de secundària.
- b) Fonts sense especificar, com ara Internet (entr. 2, 12, 22, 32 i 36), pàgines de les universitats, però sense indicar quina, ni quin document (entr. 3 i 8), algun diccionari de pronúncia o fonètica (entr. 11 i 26), manuals de transcripció fonètica (entr. 9 i 22), llibres de text que tenen a casa (entr. 25 i 41 -també entr. 41-). A voltes, pregunten als companys/es de departament (entr. 12, 28, 32, 36, 37 i 47): en concret, hi ha un entrevistat que afirma que ho fa perquè els altres saben més que ell i tenen el valencià com a llengua materna (entr. 12).
- c) Molts anomenen els manuals amb noms que no coincideixen (l'entr. 1, 8, 15, 22, 23, 29) i nosaltres ho hem d'esbrinar. Per tant, podem entendre que quan l'entrevistat 1 diu que ha consultat el diccionari "fonètic i fonològic" de l'AVL i de l'IEC, es refereix al *Diccionari ortogràfic i de pronunciació del valencià (DOPV)* (també, per exemple, entr. 6 i 37) i al document de la *Proposta per a un l'estàndard oral* de l'IEC.
- d) D'altres, consulten documents de les institucions normatives però que no estableixen l'estàndard, sinó que són descriptius, i, per tant, no seleccionen les pronúncies estàndards, sinó que descriuen les diferents pronúncies dialectals: és el cas del *DCVB* (entr. 22, 37 i 39) i el cas de la *Gràmatica del Català Contemporani* (entre. 27).
- e) Finalment, consulten el *Fonet* (entr. 35) i el *Saó* (entr. 21, 33 i 46).

Tanmateix, cal fer una matisació important. Hi ha professorat que diu consultar tots aquests documents, però, en realitat, a la pràctica, és a dir, en relació amb les respostes que ens ofereixen, no ho fan. A tall d'exemple, hi ha entrevistats (entr. 1) que segueixen el document de l'IEC, perquè no accepten solucions que aquesta institució contempla. Així, també passa amb la consulta del *DOPV*. Aquest diccionari accepta, per exemple, la doble pronúncia de *però* (**però**¹ *conj.* [pe'ɾɔ] o ['pero]) i, en canvi, l'entrevistat 6 només accepta [pe'ɾɔ] o, al contrari, l'entrevistat deu, ['pero]. L'entrevistat 13 accepta moltes

pronúncies que no inclou el *DOPV*. Un altre cas és el de l'entrevistada 4, que diu seguir el *Manual d'ús de l'estàndard oral* de la Lacreu, però no és cert, per exemple, aquest manual accepta tant [realitzar] com [realisar], en canvi l'entrevistada ens diu que solament s'accepta [realitzar]. De fet, cap dels entrevistats encerta el 100% de les solucions en relació amb els documents que consulta.

Finalment, hi ha alguns professors que no tenen dubtes i, per tant, no consulten cap manual (entr. 5, 19 i 38). Alguns justifiquen que no tenen dubtes pel nivell de l'alumnat i el curs en que es troben (entr. 8 i 27).

3.3 Coneixem com funciona l'estàndard fonètic?

Es pot valorar si coneixen les característiques de l'estàndard fonètic atenent a dos ítems: la terminologia de l'estàndard fonètic i la resolució de situacions concretes. En relació amb la terminologia, observem que no es coneixen els termes *general* i *restringit*, i, no se sap què signifiquen els termes *formal* i *informal*. Així i tot, hi ha diverses persones que distingeixen entre una situació *formal* i *informal* (entr. 46, 13), tal com l'entén l'estàndard oral (cf. 2.1). Ara bé, només sis persones parlen d'un o d'un fenòmens propis d'una zona, encara que no usen exactament el terme *restringit* (entr. 15, 17, 26, 33, 35, 46).

Respecte de la resolució de situacions concretes, és interessant observar que en el dictat (situació B) sí que apliquen les solucions que ells han considerat correctes, encara que no coincidisquen amb la flexibilitat de l'estàndard oral fonètic. Encara que tenim una excepció, l'entrevistat 13 considera que un dictat forma part d'un estàndard restringit, i per tant, aquest pot utilitzar l'estàndard que més s'aproxime al seu parlar, i l'alumne ha de saber reconèixer aqueix fenomen.

Pel que fa a aquestes dues situacions plantejades:

Situació A: Imagina que tu dius [bafà] i arribes a un poble on es diu [baijàr]. Què faries a l'aula, quina forma usaries? (Per què?)

Situació C: Si te'n vas a treballar a les Illes Balears o a Catalunya, com parlaràs allí? (Per què?)

Ens adonem que no sembla que s'hagen plantejat abans aquesta qüestió, fins i tot, encara que l'hagen experimentada. Hi ha varietat en la resposta. Quant a la situació A, n'hi ha

que no conservarien la pronúncia restringida i, d'altres, que sí, fins i tot, quan no l'han considerada correcta. Pel que fa a la situació B, la majoria no adaptaria l'estàndard al parlar de Catalunya, tot i que també hi ha alguna excepció. Tanmateix, les respostes no tenen una justificació massa fonamentada i, per tant, no en podem traure una conclusió clara.

Passa igual amb les preguntes següents:

Situació D: Quan ixes al pati o veus a l'alumnat fora del context acadèmic, com els parles? (mantens l'estàndard... etc.) (Per què?)

Situació E: Com parles als pares de l'alumnat? (Per què?)

En general, mantenen el model oral que consideren correcte quan parlen amb els pares, però, no tant, quan ixen al pati o parlen amb l'alumnat fora de classe.

3.4 Practiquem amb l'exemple? Som model de qualitat?

Com hem indicat en l'apartat 1.2., l'enquesta-entrevista comença amb una pregunta que serveix com a excusa per a escoltar el professorat parlant formalment. En línies generals, el professorat té un model d'estàndard fonètic que realitza la majoria dels fenòmens diferencials del català. Pel que fa a l'obertura i a la sonoritat, només hi ha un professor que no fa les obertes i les sonores mai: coincideix que té com a llengua materna el castellà (entr. 12). També, hem comprovat que, sovint, en professorat procedent de Monòver i Novelda, es pot detectar pèrdues de vocals obertes, tot i que no és sistemàtic (entrevista 3, 33, 42, 43 i 46). Val a dir que, hi ha dos professors de zones on s'utilitza l'*apitxat*, concretament, del Cap i Casal (entr. 31 i 37), que, en canvi, majoritàriament, respecten la pronúncia correcta, encara que hi ha algun entrevistat que en alguna ocasió sí que fa l'ensordiment de les alveolars i palatals sonores. Quant a la resta de sons diferencials del català, val a dir que hi ha sons que pocs professors conserven: és el cas del so lateral palatal sonor /ʎ/ i la lateral velar sonora (l fosca) /ʎ/. En general, només és respectada per parlants de més de quaranta anys.

Cal indicar que, tot i que hi ha un professor que no fa ni tan sols la pronúncia correcta quan diu en veu alta la solució dels parells (entr. 22), s'ha de fer notar que el professorat que prové de zones en què s'han perdut alguns fonemes bàsics, com ara les obertes a Monòver i Novelda, les recuperen en el model (entr. 17, 21 i 46). I, el professorat castellanoparlant fa els fonemes correctament (entr. 35).

Quant als fenòmens que l'estàndard fonètic accepta en àmbit restringit, val a dir que les solucions que adopten els professorats són diverses. D'una banda, els entrevistats de zones on es perd vibrant alveolar sonora final /r/ (les Valls del Vinalopó, Crevillent i Agost), al text acadèmic, tampoc no la pronuncien, per tant, opten per l'estàndard restringit.

Ocorre el mateix amb l'harmonia vocàlica, el professorat de zones en què es pròpia, la respecta en el seu model. (entr. 14, 17, 39)

No passa el mateix amb la pronúncia amb *a* dels grups inicials àtons *es+cons.*, *en+cons.*, *em+cons.* Majoritàriament, els entrevistats corregeixen la pronúncia pròpia -i, recordem, acceptada- i prefereixen pronunciar amb *e* aquests inicis de mot. Només hi ha una professora (entr. 5) que respecta la pronúncia autòctona. Tampoc, amb /ejfèmpel/, llevat d'una entrevistada (22), la resta corregeix aquesta pronúncia ja acceptada i prefereix /egzèmpel/.

Finalment, hi ha casos en què el fenomen apareix equilibradament en el corpus d'enquestes. Així, per exemple, la pronúncia de mots com ara *realitzar* és amb -z- en un 50% dels entrevistats, mentre que l'altra meitat, prefereix -dz-.

4. Conclusions

En aquest treball hem provat de fer, en primer lloc, una reflexió aprofundida sobre les característiques de l'estàndard oral fonètic. Quan a aquest primer objectiu, podem concloure:

1) L'estàndard oral fonètic és diferent de l'escrit, es regeix per criteris de flexibilitat, atenent a les característiques pròpies de l'oralitat. En català, els document normatius

utilitzen la terminologia *general, restringit, informal i oral* ben especificada i donant eixida a solucions importants de l'àmbit restringit que permeten la identificació del parlant amb l'estàndard.

2) Tanmateix, atés el resultat de l'enquesta cal fer-ne diverses crítiques. En primer lloc, la terminologia usada no ajuda a resoldre el dubtes diaris del professorat, per exemple, el professorat quan parla amb l'alumnat, a l'escola: l'escola és àmbit restringit o general? Potser caldria explicar aquests conceptes a partir de l'estàndard personal o impersonal: així, a l'escola caldria usar un estàndard restringit perquè és l'estàndard personal del professorat, lluny d'un anunci de televisió, impersonal, completament. Què faríem, aleshores, amb un dictat? És estàndard personal o impersonal, com un anunci? Cal aclarir tots els contextos escolars específicament.

3) D'altra banda, tot i que els tres manuals normatius prenen solucions semblants, no són els manuals preferits pel professorat que tria més aviat el *DNV* el *DOPV* que, com hem vist, tenen serioses incongruències amb els tres documents normatius.

4) A més a més, cal fer notar que, si el professorat no usa els documents estrictament normatius en relació amb l'oral, és perquè no els coneix, per tant, la difusió dels documents específics falla per part de les institucions normatives.

Respecte del segon objectiu, reflexionar sobre quin és el paper de l'escola, ens hem adonat que, tot i que és crucial, el professorat no pot difondre l'estàndard oral fonètic perquè no el coneix. I ací arribem al moll de l'os del treball: quin és el domini de la normativa de part del professorat. Les conclusions són les següents:

5) El professorat diu conèixer els document normatius i manuals que el difonen, però, el cert és que, llevat de quatre excepcions, no consulten aquests manuals perquè no ens ofereixen la solució correcta

6) Les solucions que ens ofereixen no es corresponen amb la flexibilitat de l'estàndard oral: coincideixen amb l'estàndard escrit.

7) Tammateix, paradoxalment, quan parlen, el model que uses sí que s'acosta a l'estàndard oral fonètic, cosa que indica, que no fan cas de les opcions que diuen conèixer i que l'estàndard oral fonètic està ben construït, perquè, tot i la formalitat, s'acosta al model oral.

8) Tot i que les declaracions d'intencions són favorables al treball fonètic, en realitat,, el professorat no treballa correctament la fonètic: ho fa assistemàticament, lligat a l'ortografia i sense una metodologia clara, en general. L'excusa és doble: per a les zones castellanoparlants no és prioritari perquè han d'aprendre a escriure i a expressar-se mínimament; per a les zones valencianoparlants, no cal.

9) No coneixen la terminologia de l'estàndard oral fonètic i, per tant, no l'apliquen.

10) Sembla rellevant la universitat en què s'ha estudiat respecte de tres casos que han fet doctorat en la UA o han cursat una assignatura específica a la UA i tenen més domini de la normativa i de les característiques de l'estàndard oral fonètic. Per tant, la formació específica és important.

11) Respecte més la correcció amb els pares que amb l'alumnat, en què, la col·loquialitat és ben mal entesa fora de l'àmbit de l'aula.

12) No hem detectat diferències entre col·legis públics, privats i concertats dignes de comentari.

Comptat i debatut, la conclusió final és clara: cal una bona formació del professorat de part de les universitat i cal una bona difusió de l'estàndard oral fonètic per part de les institucions, tenint en compte que la difusió normal de part dels mitjans de comunicació és nul·la.

5. Bibliografia

- ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA (2006): *Gramàtica normativa valenciana*. València, Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA (2006): *L'estàndard oral del valencià*. [publicació en xarxa: <http://www.avl.gva.es/va/documents-normatius/minidestacado/00/document/Oral.pdf>]
- ALBALADÍ, JOAN i altres (2010): *D'ací i d'allà: curs de valencià. Coneixments oral (A2)*, València, Tabarca.
- BIBILONI, Gabriel (1997): *Llengua estàndard i variació lingüística*, València, 3i4.
- CANO CORTÉS, Aida (2014): *La importància de l'oralitat en el procés d'ensenyament-aprenentatge: reflexions i anàlisi de materials*, treball final de Grau en Filologia Catalana, dr. Sandra Montserrat, Universitat d'Alacant.
- CARRERAS DE CABRERA, Jordi i altres (1989): «El Paper de l'escola en la formació d'un estàndard fonètic», *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Volum. IV. Àrea 3: Lingüística social* / Isidor Mari (ed.), Palma de Mallorca, Universitat de les Illes Balears, pp. 561-569.
- CASTELLANOS i VILA, Josep Anton (2004): *Manual de pronunciació. Criteris i exercicis d'elocució*, Barcelona, Eumo Editorial.
- DNV = ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA, *Diccionari Normatiu Valencià*. [publicació en xarxa: <http://www.avl.gva.es/lexicval/>]
- DOPV = ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA, *Diccionari ortogràfic i de pronunciació del valencià*. [publicació en xarxa: <http://www.avl.gva.es/va/documents-normatius/diccionari-ortografic/>]
- ENCICLOPÈDIA CATALANA (1990): *Diccionari ortogràfic i de pronúncia*, col. Diccionaris Complemetaris.
- FABRA, Pompeu (1956): *Gramàtica catalana*, Barcelona, Teide [5a. ed., 1969].
- FERRANDO, Antoni (ed.), *La llengua als mitjans de comunicació. Actes de les Jornades sobre la Llengua Oral als Mitjans de Comunicació Valencians*, Institut de Filologia Valenciana - Universitat de València, València, 1990.
- FONET = GONZÀLVEZ, Héctor i als. (2007): *Fonet, pràctiques de fonètica*, Alacant, Universitat d'Alacant, Biblioteca de Filologia Catalana Digital.

- GENERALITAT DE CATALUNYA. CORPORACIÓ CATALANA DE MITJANS AUDIOVISUALS: *És a dir: Portal lingüístic de Televisió de Catalunya i Catalunya Ràdio*. [consultable a: <http://esadir.cat/>]
- GUL (I) = CUENCA, M. J. I PÉREZ SALDANYA, M. (2006): *Guia d'usos lingüístics. Aspectes gramaticals*. València, IIFV.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (1998³): *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. I Fonètica*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.
- LACREU, Josep (1990): *Manual d'ús de l'estàndard oral*, València, Universitat de València [5a ed. corregida i ampliada, 2000].
- LACREU, Josep (2001): *Diccionari valencià de pronunciació*, Alzira, Bromera.
- LOMCE = Llei Orgànica per a la Millora de la Qualitat Educativa (Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre).
- LUEV= *Llei d'Ús i Ensenyament del valencià*. [Consultable a: <http://www.cece.gva.es/ocd/sedev/val/legal.htm>]
- MARTINES, Josep (coord.) i altres (2010): *Paraules i lletres. 2n de Batxillerat*, Alcoi, Marfil.
- MARTINES, Josep (coord.) i altres (2011): *Paraules i lletres. 1r de Batxillerat*, Alcoi, Marfil.
- MECRL = *Marc europeu comú de referència per a les llengües: aprendre, ensenyar, avaluar* [consultable a: <http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/menuitem.b318de7236aed0e7a129d410b0c0e1a0/?vgnextoid=7b76bd051ca62110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnextchannel=7b76bd051ca62110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnextfmt=default>]
- MONTOYA, Brauli (2006): *Normalització i estandardització*, Alzira, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Bromera.
- PAHISSA I GARCIA, Isabel (1997): «Ara digues. Recull de materials didàctics per a l'expressió oral», dins *Premi John McDowell 1997: premi a la innovació i la recerca en l'ensenyament de l'anglès com a llengua estrangera i del català com a primera o segona llengua*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, pp. 15- 86.
- PALOU, Juli & Carmina BOSCH (2005): *La llengua oral a l'escola: 10 experiències didàctiques*, Barcelona, Graó.

- PUIGRÒS, Maria Antònia. *El model de llengua de TVE a les Illes Balears. Anàlisi fonètica i morfològica*, Palma, 2003. [tesi doctoral]
- SAÓ = SAÓ: *Sistema d'ajuda a la lectura en veu alta del valencià*, Universitat d'Alacant-Acadèmia Valenciana de la Llengua. [consultable a: <http://sao.dlsi.ua.es/>]
- VALLVERDÚ, Francesc. *El català estàndard i els mitjans audiovisuals*. Barcelona, Edicions 62, 2000.
- VILÀ I SANTASUSANNA, Montserrat (2001): *La competència oral: aprendre a reflexionar sobre l'ús de la llengua*, Graó, Barcelona.
- XAMBÓ I OLMOS, Rafael (2010): «Els mitjans de comunicació al país valencià», *Arxius de sociologia*, núm. 23, pp.3-16.

ANNEX I: Enquesta-entrevista

Alumna: Tamara Ortiz i Jorques

Directora: Sandra Montserrat Buendia

1. Davantal de l'enquesta-entrevista

Sóc una ALUMNA de Filologia Catalana. Estic fent un TFG. Aquest treball busca investigar sobre algun dels aspectes que hem treballat durant la carrera. He decidit centrar el meu estudi en l'estàndard fonètic, per dos motius fonamentals: d'una banda, la fonètica és la gran oblidada de la majoria de llengües i, sobretot, de les llengües minoritzades i, de l'altra, una bona investigació en aquest terreny pot ajudar a millorar la formació que s'ofereix en el Grau de Filologia Catalana. I he decidit analitzar quina percepció té el professorat de valencià (de secundària i batxillerat) sobre aquest estàndard tan específic. He escollit el professorat de valencià perquè sou vosaltres els especialistes en aquest tema, sou el que batalleu diàriament amb la gramàtica de la llengua. Jo, com a ALUMNA que sóc ara, aviat seré professora i necessite tenir la informació de qui té l'experiència. És per això que pretenc realitzar una petita enquesta-entrevista anònima al professorat que imparteix classe en les comarques següents: Baix Segura, Baix Vinalopó, les Valls del Vinalopó, l'Alacantí, Alt Vinalopó, Marina Baixa, Alcoià, Comtat, Marina Alta, Safor, Vall d'Albaida i la Costera. Les preguntes que us faré són sobre temes controvertits, que no estan gaire clars. L'enquesta ha anat variant un poc perquè els professorat mateix m'ha anat indicant quines coses podria preguntar que tenen més suc. Us agraisc de bestreta la vostra col·laboració.

2. Dades del professorat

- A. IES:
- B. Cursos en què imparteixes docència:
- C. Situació laboral:
- D. Anys de vida laboral:
- E. Titulació:
- F. Universitat:
- G. Edat:
- H. Lloc de procedència:
- I. Llengua materna:

3. Entrevista-enquesta

3.1 Text acadèmic (gravació)

Pregunta 1: Quina opinió tens del sistema educatiu actual? Podries argumentar la teua resposta?

3.2 Enquesta

Pregunta 2: Treballes la fonètica a l'aula? Com la treballes? (si contesten que no, per què?)

Pregunta 3: Quins materials uses per a treballar-la amb l'alumnat?

Pregunta 4: Si tens cap dubte fonètic, quins materials consultes?

Pregunta 5: Tenint en compte la situació de minorització del valencià i el temps que tens per a acomplir un currículum, ordena per ordre de prioritats aquests ítems (en pots col·locar al mateix nivell també)

- a) Ensenyar la correcció gramatical
- b) Potenciar l'ús de la llengua
- c) Fer-los llegir
- d) Ensenyar la correcció fonètica

Pregunta 6: A continuació et presente un seguit de parells fonètics. La pregunta per a tots aquests és: quina pronúncia creus que és pròpia de l'estàndard fonètic?

Parell 1 [po'zar] / [po'zaØ]

Parell 2 [vi] / [bi]

Parell 3 [eskol'tar] / [askol'tar]

Parell 4 [ˈnervi] / [ˈɲervi]
 Parell 5 [peˈrɔ] / [ˈpero]
 Parell 6 [awfeˈɾar] / [ofeˈɾar]
 Parell 7 [maˈɾrada] / [maˈɾra]
 Parell 8 [ˈmɛʃ] / [ˈmɛl]
 Parell 9 [peˈllikula] / [peˈlikula]
 Parell 10 [ˈanna] / [ˈana]
 Parell 11 [egˈzemple] / [ekˈsɛmple] / [eiˈʃɛmple] / [edˈzɛmple]
 Parell 12 [pɔn] / [pɔnt]
 Parell 13 [ˈtɛrɛ] / [ˈtɛra] / [ˈtɛrə]
 Parell 14 [ˈpɔrta] / [ˈpɔrtɔ] / [ˈpɔrtɛ]
 Parell 15 [ˈnou] / [ˈnau] / [ˈnou]
 Parell 16 [ˈpou] / [ˈpɔu] / [ˈpau]
 Parell 17 [kaˈɫar] / [kaˈiar]
 Parell 18 [taˈrɔndʒa] / [taˈrɔntʃa] / [taˈrɔntʃɔ]
 Parell 19 [kaiʃa] / [ˈkaʃa] / [ˈkatʃa]
 Parell 20 [realidˈzar] / [realiˈzar]
 Parell 21 [dʒuˈan] / [dʒoˈan]
 Parell 22 [presiˈo] / [preziˈo]
 Parell 23 [ˈpizos] / [ˈpisos]
 Parell 24 [dinoˈzaurɛ] / [dinoˈsaure]
 Parell 25 [ˈtranzit] / [ˈtransit]
 Parell 26 [sinˈtaksi] / [sinˈtakzi]

Pregunta 7: Podries traduir al català aquestes frases:

- a) Yo tengo cincuenta años pero mi hijo tiene quince años
- b) ¿A qué hora vendrás hoy?
- c) Puedes pasar, está abierto
- d) Yo tengo nueve nueces. ¿Cuántas tienes tú?
- e) gatos y perros / platos y vasos / pescado y carne / sal a la calle! / fotógrafo amable / cinco o seis / siete u ocho

Pregunta 8: D'aquestes 10 paraules indica quines són correctes.

túlipa, assassinat, resplandor, assemblea, mèdul·la, òcean, dioptria, afaitar, Túnes, saxofon

Pregunta 9: Què faries en les situacions següents:

Professorat valencianoparlant

Situació A: Imagina que tu dius [baʃà] i arribes a un poble on es diu [baiʃà]. Què faries a l'aula, quina forma usaries? (Per què?)

Situació B: Imagina que tu dius [askol'tar] i uses a classe aquesta forma. Què faries si fas un dictat? (Per què?)

Situació C: Si te'n vas a treballar a les Illes Balears o a Catalunya, com parlaràs allí? (Per què?)

Situació D: Quan ixes al pati o veus a l'alumnat fora del context acadèmic, com els parles? (mantens l'estàndard... etc.) (Per què?)

Situació E: Com parles als pares de l'alumnat? (Per què?)

Professorat castellanoparlant

Situació A: Si te'n vas a treballar a les Illes Balears o a Catalunya, com parlaràs allí? (Per què?)

Situació B: Quan ixes al pati o veus a l'alumnat fora del context acadèmic, com els parles? (mantens l'estàndard... etc.) (Per què?)

Situació C: Com parles als pares de l'alumnat? (Per què?)

ANNEX II. Instituts entrevistats.

1. Col·legi Sagrados Corazones (Alacant) → 2 professors
2. Col·legi Santa María (Ontinyent) → 1 professor
3. CFPA Giner de los Rios (Alacant) → 1 professor
4. CFPA Moixent → 1 professor
5. IES Enric Valor (Castalla) → 2 professores
6. IES Clot de l'Illot (el Campello) → 2 professors
7. IES Agost → 2 professors
8. IES El Pla (Alacant) → 5 professors
9. IES Enric Valor (Monòver) → 3 professors
10. IES L'encantà (Rojals) → 1 professor
11. IES La Mola (Novelda) → 2 professors
12. IES la Nucia → 3 professors
13. IES la Núa (Asp) → 1 professora
14. IES Espeñetas (Oriola) → 1 professor
15. IES Las Lomas (Alacant) → 1 professora
16. IES La Malladeta (la Vila Joiosa) → 2 professores
17. IES Marcos Zaragoza (la Vila Joiosa) → 2 professors
18. IES Mare Nostrum (Torrevella) → 1 professora
19. IES Maria Blasco (Sant Vicent del Raspeig) → 1 professora
20. IES Misteri d'Elx (Elx) → 4 professors
21. IES Moixent → 2 professores
22. IES Paco Mollà (Petrer) → 3 professors
23. IES Pascual Carrión (Saix) → 1 professora
24. IES Valle de Elda (Elda) → 2 professors
25. IES Xixona → 1 professor

ANNEX II: Correspondències número d'entrevista-IES

1. Sagrados Corazones (1) –Alacant-
2. Sagrados Corazones (2) –Alacant-
3. Col·legi Santa María –Ontinyent-
4. IES Enric Valor –Castalla- (2)
5. IES Enric Valor –Castalla- (1)
6. IES Clot de l' Illot (1) –el Campello-
7. IES Clot de l' Illot (2) –el Campello-
8. IES Agost (1)
9. IES Agost (2)
10. IES el Pla (1) –Alacant-
11. IES el Pla (2) –Alacant-
12. IES el Pla (3) –Alacant-
13. CFPA Giner de los Rios –Alacant-
14. CFPA Moixent
15. IES el Pla (4) –Alacant-
16. IES el Pla (5) –Alacant-
17. IES Enric Valor (1) –Monòver-
18. IES Enric Valor (2) –Monòver-
19. IES Enric Valor (3) –Monòver-
20. IES l' Encantà –Rojals-
21. IES la Mola (1) –Novelda-
22. IES la Mola (2) –Novelda-
23. IES la Nucia (2)
24. IES la Nucia (3)
25. IES la Nía –Asp-
26. IES la Nucia (1)
27. IES Espeñetas –Oriola-
28. IES Las Lomas –Alacant-
29. IES Malladeta (1) –la Vila Joiosa-
30. IES Malladeta (2) –la Vila Joiosa-
31. IES Marcos Zaragoza (1) –la Vila Joiosa-

32. IES Marcos Zaragoza (2) –la Vila Joiosa-
33. IES Mare Nostrum –Torrevella-
34. IES Maria Blasco –Sant Vicent del Raspeig-
35. IES Misteri d’Elx (1) –Elx-
36. IES Misteri d’Elx (2) –Elx-
37. IES Misteri d’Elx (3) –Elx-
38. IES Misteri d’Elx (4) –Elx-
39. IES Moixent (1)
40. IES Moixent (2)
41. IES Paco Mollà (1) –Petrer-
42. IES Paco Mollà (2) –Petrer-
43. IES Paco Mollà (3) –Petrer-
44. IES Pascual Carrión –Saix-
45. IES Valle de Elda (1) –Elda-
46. IES Valle de Elda (2) –Elda-
47. IES Xixona